

Diversiteit en inclusie in het onderwijs

TEKST: ELISAH WALBURG
FOTOGRAFIE: BART VAN VLIET

Diversiteit is een complex begrip dat alle mogelijke verschillen tussen mensen omvat. Dit kan variëren van zichtbare kenmerken zoals geslacht en etniciteit tot onzichtbare factoren zoals geloofsovertuigingen en persoonlijke ervaringen. Het is vaak deze onzichtbare diversiteit die het uitdagend maakt om inclusie effectief te bevorderen. Karim Amghar was op donderdag 29 augustus jl. onze gastspreker tijdens de Bazalt Groep Startdag met al onze collega's in Stellendam en nam ons mee in de mindset van inclusie. Het start met de bewustwording van onze eigen mindset en *bias* hierin om vervolgens de scholen - nog verder - hierin mee te kunnen nemen. Samen met Bazalt Groep onderwijsadviseurs Irene van der Kaaij-Ririhena en Marleen Nelissen-Ris bespreken wij deze middag.

"Erkennen van diversiteit is één ding, maar het benutten van de kracht ervan vereist een diepgaand begrip van zowel feitelijke als emotionele aspecten," geeft Karim aan. "Inclusie betekent dat alle leerlingen en personeelsleden, ongeacht hun achtergrond, bekwaamheid, beperkingen of *gender*, samen leren en werken in dezelfde omgeving. Het doel hiervan is om gelijke kansen te bieden aan iedereen, de diversiteit te omarmen en zo te streven naar een hoog leerrendement en het bereiken van ieders potentieel. Individuele ondersteuning is hierbij cruciaal; het aanpassingsvermogen in methoden, materialen en ondersteuning op basis van de unieke behoeften van elk individu speelt een sleutelrol." Irene geeft aan: "Hier wordt verschillend over gedacht, namelijk: het vraagt veel van een leraar om maatwerk voor elk individu te regelen; uitgangspunt is vooral het plaatje: het dus voor iedereen toegankelijk maken."

Stelling: Het afschaffen van speciaal onderwijs

Karim: "Een veelbesproken stelling is dat speciaal onderwijs volledig zou moeten worden afgeschaft, zodat alle leerlingen samen in de klas zitten. Het streven naar een onderwijssysteem waar kinderen, ongeacht hun behoeften, naar dezelfde school gaan. Dit idee ligt in lijn met inclusief onderwijs, dat is gericht op het bieden van onderwijs aan leerlingen met lichamelijke of verstandelijke beperkingen, ontwikkelingsachterstanden, gedrags- en emotionele problemen of specifieke leerproblemen."

Karim vervolgt: "De beweging naar inclusiever onderwijs streeft naar 'thuisnabij' onderwijs, waar leerlingen in hun eigen gemeenschap samen naar school kunnen gaan: gezamenlijk onderwijs."

Irene van der Kaaij-Ririhena

Ondanks deze beweging blijft er ruimte voor speciaal onderwijs." Irene reageert: "Klopt. Voor leerlingen die intensieve begeleiding nodig hebben, blijft een gespecialiseerde omgeving noodzakelijk. Scholen voor speciaal onderwijs worden dan ook aangemoedigd om zich door te ontwikkelen tot specialistische netwerken die ondersteuning kunnen bieden aan reguliere scholen."

'Sociale pijn kan dezelfde hersenreacties veroorzaken als fysieke pijn.'

Dit hybride model combineert de kracht van inclusief onderwijs met de expertise van speciaal onderwijs en zorg- en hulpverlening.

Invloeden op onderwijsprestaties

Een derde van de kinderen in groep 5 heeft te maken met een stressvolle thuissituatie, vaak als gevolg van financiële beperkingen. Uit onderzoek blijkt dat op scholen waar kinderen meer ontspanningsmogelijkheden hebben en minder financiële stress ervaren,

de scores op de Cito-eindtoets hoger zijn. Marleen: "Kinderen die opgroeien in uitdagende omstandigheden, zoals armoede of sociaal-economische achterstand, ondervinden vaak aanzienlijke gevolgen op verschillende gebieden van hun leven. Deze gevolgen kunnen diepgaande en langdurige effecten hebben op hun ontwikkeling, welzijn, en toekomstige kansen."

Karim: "Er is een positieve correlatie gevonden tussen thuis meer boeken lezen en betere leesprestaties bij kinderen."

Marleen Nelissen-Ris

Dit bevordert niet alleen de cognitieve functies maar ook de culturele blootstelling (Evans et al., 2014). Daarnaast heeft ontbijt (op school) een aantoonbaar positief effect op de ochtendprestaties van kinderen, vooral bij degenen met lagere testcores (Hoyland et al., 2009)."

Sociale pijn en invloed op gedrag

Karim: "Uit onderzoek is gebleken dat sociale pijn, zoals afwijzing, vergelijkbare reacties in de hersenen veroorzaakt als bij fysieke pijn. Dit kan leiden tot bijvoorbeeld moeilijkheden in de klas. Onbewuste *biases* beïnvloeden ons gedrag en onze keuzes, vaak onbedoeld leidend tot voorkeuren voor bepaalde groepen mensen op basis van visuele aspecten, sociale achtergrond of media-invloeden".

Marleen: "Met die onbewuste *biases* wilden we als Bazalt Groep graag aan de slag tijdens de Startdag met al onze collega's. Waardevol hoe Karim ons aan het denken heeft gezet hoe we binnen ons werk én binnen ons bedrijf stappen kunnen zetten op het gebied van inclusiviteit en diversiteit."

'Onbewuste *biases* beïnvloeden ons gedrag en onze keuzes.'

Irene vult aan: "Bij Bazalt Groep werken wij ook met bronnen zoals prof. John Hattie en dr. Eric Jensen. Eric Jensen heeft daarover een boek geschreven: *Ieder kind kansrijk*. Dit is een krachtige en op onderzoek gebaseerde bron die tools bevat die je nodig hebt om je mindset te verbeteren en je leerlingen te helpen hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Het is goed dat Karim ons ook weer bewust maakte van die onbewuste *bias* en je mindset."

De toekomst

De beweging naar inclusief onderwijs is in volle gang. Het vereist een gezamenlijke inspanning van scholen, ouders, gemeenschappen en beleidsmakers om een systeem te creëren waarin iedereen gelijke kansen krijgt. Als Bazalt Groep willen wij inclusie uitdragen en ondersteunen waar mogelijk en hebben dit ook verwerkt in onze dienstverlening, bijvoorbeeld onze expeditie Kansrijk en onderwijs zieke leerlingen, waarbij we de verbindende factor tussen school, ziekenhuis en leerling en ouders zijn.

Annemarie Kaptein, bestuurder Bazalt Groep deed de aftrap tijdens de Startdag

Karim: "Het mooie nieuws is, hoewel de uitdagingen groot zijn, dat er verschillende strategieën zijn die kunnen bijdragen aan het verbeteren van de situatie voor deze kinderen, zoals het aanmoedigen van een **growth mindset**. Hierbij leren kinderen dat hun vaardigheden en intelligentie kunnen groeien door inzet en leren, wat hen kan helpen om obstakels te overwinnen en hun volledige potentieel te bereiken. Of een **brugfunctionaris**: een brugfunctionaris kan de kloof tussen school, ouders en kinderen overbruggen door te fungeren als schakel en ondersteuner. Deze rol is essentieel voor het bevorderen van communicatie, begrip en betrokkenheid. Door een combinatie van deze oplossingen in te zetten, kunnen we bijdragen aan het creëren van een omgeving waarin alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, de kans krijgen om te bloeien en hun dromen na te jagen."

Karim Amghar

Karim Amghar is een Nederlandse schrijver, programma-/documentairemaker, televisiepresentator, onderwijsprofessional en docent op het mbo en hbo. Hij is auteur van het boek *Van radicaal naar amicaal, Hoor mij, zie mij!* en schrijft voor de NRC.

Hij presenteerde programma's als 'Karim pakt zijn kans' en 'Het verhaal van Abdelkrim'. Hij is gespecialiseerd in thema's als kansenongelijkheid, onderwijs, armoede, radicalisering & polarisatie, racisme & discriminatie, diversiteit & inclusie en schoof als expert aan bij RTL Nieuws en Jinek.